

Concept Wet variabele pensioenuitkering: van rekenrente naar projectierendement!

Oude wijn in nieuwe zakken?

Eind 2020 werd de concept Wet variabele pensioenuitkering gepubliceerd. Het is een uitwerking van de hoofdlijnen notitie Uitwerking Pensioenakkoord (2019), uit juni 2020.

De kern van de nieuwe Wet variabele pensioenuitkering is de overgang van de oude Pensioenwet met vaste pensioenuitkeringen vanaf de pensioendatum, naar variabele pensioenuitkeringen.

Tot je dood kreeg je een 'vast' pensioen ongeacht de maatschappelijke omstandigheden, sterker nog, bij voorspoed was er nog ruimte voor indexatie. Maar we hebben ook gezien dat kortingen op de pensioenen voorkwamen of dat er geen ruimte was voor indexatie. Dat gebeurde met name wanneer de dekkingsgraad te laag was. Althans te laag als de rekenrente te laag was. En die rekenrente werd vastgesteld door een onafhankelijke Commissie Parameters. De laatste jaren was die rekenrente rond de 1%, volgens velen te laag. Vandaar dat de meeste pensioenen al jaren op de nullijn zitten en de gepensioneerden er gezien de inflatie 10 tot 20% op achteruit zijn gegaan qua inkomen. Datzelfde geldt voor de pensioenopbouwers!

Dit is een van de redenen om de Pensioenwet aan te passen en de pensioenen te laten meedemen met de economische conjunctuur, kortom variabel te maken. Als het goed gaat kunnen de pensioenen omhoog, maar als het slecht gaat gaan de pensioenen – binnen allerlei grenzen – ook omlaag. Hierdoor zou men niet zo'n grote buffer aan pensioenvermogen (meer dan 1500 miljard) hoeven aan te houden als nu het geval is om toekomstige pensioenen uit te kunnen keren. Wat betekent dat voor gepensioneerden? Wat zijn de nieuwe (reken)regels?

Oude rekenregels en nieuwe rekenregels

De overgang naar het nieuwe pensioensysteem, het 'invaren', gaat duren tot 2026. Tot begin 2022 gelden de bestaande rekenregels (FTK en RTS) en dus ook de huidige en veel te lage risicovrije rekenrente. Om kortingen in 2021 te voorkomen bij deze rekenregels heeft de politiek de dekkingsgraad verlaagd naar 90% i.p.v. de minimale dekkingsgraad van 95%. Gecombineerd met de eind 2020 aangetrokken aandelenkoersen hoeven de grote pensioenfondsen nu net niet te korten voor 2021 (met verkiezingen voor de deur). Maar met de huidige rekenrente wordt er derhalve niet geïndexeerd, laat staan gecompenseerd voor gemiste inflatiecorrecties van de afgelopen ruim 10-15 jaar.

Van begin 2022 tot eind 2025 blijven de rekenregels min of meer hetzelfde en heet nu het transitie-FTK (financieel toetsingskader) met een rol voor de lange termijn rente (URL), conform het advies van de Cie. Parameters (Dijsselbloem). De minimale dekkingsgraad gaat naar 95% (anders korten) en boven de 105% mag men indexeren. En dat gaat derhalve weer niet gebeuren.

Volgens ouderenorganisaties worden de effecten van te lage premies én de gehanteerde lange termijn rente te optimistisch ingeschat, waardoor de komende vijf jaar kortingen dichterbij komen en indexeren onmogelijk zal zijn. Mede daarom vinden deze organisaties

de overgangstermijn veel te lang. Er is immers al 12 jaar niet geïndexeerd met een grote inkomensderving (10 – 20%) tot gevolg, dus genoeg is genoeg...

KBO, CDA Senioren en de Koepel Gepensioneerden verwachten in deze periode nog eens 100 miljard te zien verschuiven van oud naar jong, door te lage premie en het effect van de lange termijn rente (13-16% lagere dekkingsgraad!). Het is wachten op kortingen..Deze organisaties pleiten voor toepassing van de nieuwe rekenregels, die vanaf 2026 gaan gelden met een prudent projectierendement, voor de periode 2021 tot 2026.

Pas vanaf begin 2026 wil men gaan werken met de regels van het nieuwe pensioenakkoord en dus met een verwacht prudent projectierendement. Dat rendement over het totale pensioenvermogen zou dan zowel de rente als het beleggingsrendement moeten weerspiegelen. Pas dan zou er - bij voorspoed - ruimte kunnen ontstaan voor indexering en wellicht compensatie voor geleden achterstanden. Maar bij tegenspoed.....gewoon kortingen! Echter, bij het bepalen van dat projectierendement heeft DNB al aangegeven dat bij een onzekere uitkomst van de toegezegde uitkering...de risicovrije rente als discontovoet moet worden gehandhaafd. Vastgesteld door de ons bekende Commissie Parameters (voorheen Dijsselbloem). Oude wijn in nieuwe zakken...

Verdeling van het pensioenvermogen

Om de overstap te maken van een collectief pensioenvermogen naar persoonlijke pensioenvermogens, moet het verdeeld worden. Onder andere 'KBO-Brabant is van mening dat, als er al een nieuw stelsel moet komen van persoonlijke vermogens, de belegde middelen van pensioenfondsen dan verdeeld moeten worden onder de deelnemers, slapers en gepensioneerden op basis van afgedragen premies en het rendement dat daarop is gemaakt'. Gepensioneerden hebben dus recht op een veel groter deel van het bestaande pensioenvermogen dan jonge deelnemers. Zij hebben al jaren premies ingelegd en daarover collectief rendement gehaald. Dát heeft geleid tot ons enorme pensioenvermogen, want de uitbetaalde pensioenen zijn jaarlijks minder dan de opgehaalde premies en beleggingen! Gebruik het overrendement voor indexatie! Tot in lengte van jaren vol te houden.. Ook de verdeling van het op te richten Solidariteitsfonds stuit op soortgelijke bezwaren.

Beleggen, overrendement en indexeren

Conform de concept Pensioenwet worden alle deelnemers aan pensioenfondsen opgedeeld in groepen (cohorten), gebaseerd op leeftijd. B.v. jongeren, middelbaar en oud(er). Men gaat er vanuit dat jongeren nog langer pensioen kunnen opbouwen en zich daardoor meer beleggingsrisico kunnen permitteren, met over het algemeen een hogere opbrengst. Ouderen daarentegen worden geacht een laag risicoprofiel te (willen) hebben, immers men kan niet meer repareren bij tegenspoed. Met lagere opbrengsten bij voorspoed als gevolg. Het is dus zeer de vraag of en hoeveel ouderen gaan meedelen in termen van inflatiecorrectie of zelfs reparatie van de indexeringsachterstand. Kans? Minimaal! Dit bezwaar tegen de voorgestelde uitwerking van de wet in de vorm van 'lifecycle beleggen' is ook ingebracht door de KBO-Brabant bij de internet consultatie over deze wet door het Ministerie SZW.

Voorstellen van seniorenorganisaties

De Koepel Gepensioneerden en CDA Senioren willen dat de rekenrente in de transitiefase van '21 tot '26 buiten werking wordt gesteld en vervangen door het nieuwe soepelere prudente projectierendement (afhankelijk van het pensioenfonds ongeveer 1,5 tot 2,2%) van ná 2025.

'Binnen de seniorenorganisaties circuleren overigens de volgende alternatieve voorstellen om tot een evenwichtige transitie te komen:

1. Het verwachte prudente rendement uit de premie als basis nemen;
2. Een prudent rendement van 1,5% zoals gebruikelijk voor het vaststellen van de maximale fiscale ruimte;
3. Het geleidelijk in de rekenrente verwerken van projectierendementen, welke vanaf 2026 worden gebruikt;
4. Het gebruik van een norm 1% als bodem voor de rekenrente. Gebruik het overrendement voor indexatie;
5. Gebruik de RTS als basis met een rendementsopslag.

En als er geen verdere voorstellen ter tafel komen waarbij een verdere uitholling van de pensioenen tot stilstand wordt gebracht, dan pleiten de gezamenlijke seniorenorganisaties voor een gedegen onderzoek om over te gaan naar een kasstromenstelsel'. Aldus een interne notitie van KG en CNV.

Theo Bouwman

Oud-voorzitter van de Commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken
van het Europese Parlement

19 januari 2021